

Betlémy nejen valašské v zámku Kinských

MUZEJNÍ

KUKÁTKO

K adventnímu času neodmyslitelně patří tradiční betlémy. Koreny jejich stavění sahají do 1. tisíciletí n. l. a vycházejí ze tří pramenů. Na počátku jejich obliby stojí uctívání místa Kristova narození v Betlémě a samotných ostatků odsud přivezených, především údajných jesliček. Dalším z pramenů jsou liturgické hry, ať už vánoční či velikonoční, které se rozvíjí v církevním prostředí kolem roku 1000. Do lidového prostředí vnesl úctu k památce Kristova narození sv. František z Assisi, který v roce 1223 celebroidl pŕlnoční mši před jeskyní, do níž umístil volka, oslíka a vesničany přestrojené za Svatou rodinu a je tak považován za prvního tvůrce tzv. živých betlémů. Z kostelů se obliba betlémů rozšířila časem mezi šlechtu a měšťany, prostý lid si začal jesličky doma stavět poté, co císař Josef II. zakázal stavění jesliček v kostelech jako „způsob připomínky Kristova narození nedůstojný.“

Pro chudou oblast Valašska byly v minulosti typické především malované betlémy, vyráběné na Rožnovsku a Frenštátsku. Jejich největší rozkvět je datován do 2. poloviny 19. století a jejich výroba začala

upa-
dat až s
1. světovou
válkou. Lidové
tvůrce betlémů na
Valašsku většinou pocházeli z řad chudých tkalců. Soubory figurek prodávali na trzích jako namalované a vystřižené polo-

tovary, doma si je pak kupující opatřili špejli a zapíchlí do půlek brambor. Hotová sestava figurek se obložila mechem a umístí-

betlémy nahrazeny betlémy vyráběvanými, figurky jsou řezané z jednoho kusu dřeva, zlidověle a stylizované. U starších typů těchto betlémů se dochovaly kulisy z kaširovaného papíru a lepenky, znázorňující horskou krajinu z pastýři a orientální město v pozadí. Typický prvek valašských betlémů, ovečky, se dostaly do scény Narození nepřímo především díky skutečnosti, že beránek je křesťanským předobrazem Kristovy oběti za spasení lidstva.

Nejen typicky valašské, ale na tři desítky dalších betlémů, zvykoslovné předměty či historické skleněné vánoční ozdoby si můžete prohlédnout na vánoční výstavě v zámku Kinských ve Valašském Meziříčí od 2. 12. 2012 do 13. 1. 2013.

Mgr. Ivana Martišková, historik MRV, Valašské Meziříčí
Foto: Valašský betlém, 2. polovina 19. století (foto: T. Kašpar)

la na police po obvodu jizby, často i v patrech nad sebou. Časem však byly rozsáhlé papírové